

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: ינואר 2021	הצבאית הראשית

הנחיה מס' 2.24

בריחה של חייל ממאסר, מחבוש, מעצר או ריתוק או אי-התייצבות אליהם

כללי

1. עבירות בעלות יסוד של בריחה, ובעיקר העבירה הצבאית הייחודית של בריחה ממשמורת, "חותרות תחת אושיות הסדר והמשמעת" במערכת הצבאית, ומגלמות פגיעה קשה בהן (ע/98/13 רב"ט אל-הוזייל נ' התצ"ר). היבטים אלו נוגעים לקשת רחבה של מקרים ועבירות, שבהן יסוד של עשיית דין עצמי, ומצדיקים כשלעצמם השתת ענישה נפרדת וחמורה.
2. חייל המבצע את העבירות האמורות, מפר באופן בוטה ומופגן את חובת הציות לפקודות ומפגין זלזול כלפי מפקדיו וכלפי גורמי האכיפה בצה"ל. זאת, בין היתר, בהתחשב בכך שבסיסי הכליאה הצבאיים הינם "מעוז המשמעת הצבאית" (ע/7/07 התצ"ר נ' טור' אבו-בנייה).

מדיניות העמדה לדין

2. נגד חייל יוגש, ככלל, כתב אישום בעבירות המנויות להלן, ובהתאם לנסיבות הבאות:
 - 2.1. בריחה ממשמורת, לפי סעיף 121 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן: "החש"ץ"), כאשר מדובר באחד מאלו, במערכת הצבאית או האזרחית:
 - 2.1.1. בריחת חייל המוחזק בחדר משמר, מתקן מעצר או בית סוהר, או מצוי בדרכו לאחד מאלו בעודו נתון במשמורת;
 - 2.1.2. אי-חזרתו של חייל מחופשה שניתנה לו, בעודו נתון במעצר או מרצה עונש מאסר (ראו ע"פ 787,881/79 חיים מזרחי נ' מדינת ישראל);
 - 2.1.3. בריחה ממעצר (או עיכוב)¹ שבוצעו כדין על ידי שוטר;
 - 2.1.4. בריחה ממשמורת שהוטלה בהחלטה של רשות שיפוטית.
 - 2.2. בריחה, לפי סעיף 1257(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין"), כאשר המשמורת החוקית או המעצר, כאמור בסעיף 2.1 לעיל, הוטלו על החייל ביחס לעבירה פלילית שהינה פשע;
 - 2.3. סיוע לבריחה, לפי סעיף 258 לחוק העונשין, כאשר מדובר במקרה חמור של סיוע לבריחה ממתקן כליאה או מתקן מעצר;
 - 2.4. הפרת הוראה חוקית, לפי סעיף 287(א) לחוק העונשין, כאשר מדובר באחד מאלו,² בקשר למערכת הצבאית או האזרחית, ובלבד שאין מדובר באיחור קל-ערך שאינו במזיד:
 - 2.4.1. בריחה ממעצר פתוח, כמשמעותו בסעיף 244 לחש"ץ, או הפרת תנאיו, כאשר המעצר הפתוח ותנאיו נקבעו בהחלטה של רשות שיפוטית, כמפורט בסעיף 6 להלן;
 - 2.4.2. אי התייצבות במועד לנשיאה בעונש מאסר לריצוי בדרך של כליאה ממשית או בדרך של עבודות צבאיות, אשר הוטל בהחלטה של רשות שיפוטית;

¹ ראו ע/130/03 טור' דוד נ' התצ"ר.

² ראו ד"נ 5/83 מדינת ישראל נ' בנימין סויסה.

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: ינואר 2021	הצבאית הראשית

2.4.3. אי התייצבות במועד לנשיאה בעונש מאסר בכליאה ממשית, שמקורו בהפסקה מנהלית של עונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות צבאיות או עבודות שירות, אשר הוטל על ידי רשות שיפוטית.

2.5. עבירות לגבי בתי-דין צבאיים, לפי סעיף 109(א1) לחש"ץ, כאשר מדובר באי-התייצבות במועד לחקירה, בהתאם להוראה של רשות חקירה.

3. כאשר מדובר בחייל אשר הוטל עליו עונש מחבוש בהחלטת קצין שיפוט, נמסר לו כי הוא נתון במחבוש מרגע הטלתו, ביצוע עונש זה לא עוכב, הוא ברח מהמקום ואגב כך החל בביצוע היעדרות מן השירות שלא ברשות, אשר בגינה ניתן להעמידו לדין בבית דין צבאי בהתאם להנחיה מס' 2.14, יש לפעול כך:

3.1. במקרה של העמדה לדין בבית דין צבאי בגין ההיעדרות – יש לצרף לכתב האישום פרט אישום נוסף, שעניינו בריחה ממשמורת, לפי סעיף 121 לחש"ץ;

3.2. במקרה של העמדה לדין משמעתי בגין ההיעדרות – הפרקליט יורה גם על העמדתו לדין בגין עבירה של בריחה ממשמורת, לפי סעיף 121 לחש"ץ.

4. כאשר מדובר במקרה של אי-התייצבות במועד לנשיאה בעונש מחבוש, אשר הוטל על חייל בהחלטת קצין שיפוט, ובלבד שאין מדובר באיחור קל-ערך שאינו במזיד, יש לייחס לחייל עבירה של אי-קיום פקודה, לפי סעיף 123 לחש"ץ, באופן הבא:

4.1. כאשר אגב אי-ההתייצבות מבוצעת עבירה נוספת, לרבות היעדרות מן השירות שלא ברשות, בגינה החייל מועמד לדין בבית דין צבאי – יש לצרף לכתב האישום פרט אישום נוסף, שעניינו עבירה לפי סעיף 123 לחש"ץ;

4.2. כאשר החייל מועמד לדין משמעתי בגין העבירה הנוספת – הפרקליט יורה גם על העמדתו לדין בגין עבירה לפי סעיף 123 לחש"ץ.

5. כאשר מדובר בחייל אשר הוטל עליו עונש של ריתוק, והחייל ברח ממנו או לא התייצב לריצויו ואגב כך החל בביצוע היעדרות מן השירות שלא ברשות, אשר בגינה ניתן להעמידו לדין בבית דין צבאי בהתאם להנחיה מס' 2.14, יש לפעול כך:

5.1. במקרה של העמדה לדין בבית דין צבאי בגין ההיעדרות – התובע יוסיף את העובדה שברח מריתוק לפרטים הנוספים כנסיבה לחומרה.

5.2. במקרה של העמדה לדין משמעתי בגין ההיעדרות – הפרקליט יורה גם על העמדתו לדין בגין עבירה של אי קיום פקודה, לפי סעיף 123 לחש"ץ.

6. כאשר מדובר בחייל אשר בית דין או קצין מצ"ח הורה על השמתו במעצר פתוח, כמשמעותו בסעיף 244 לחש"ץ, והחייל ברח מהמעצר הפתוח או הפר את תנאיו, יש לפעול כך:

6.1. במקרה בו הוגש נגד החייל כתב אישום בעבירה אחרת או במקרה בו החייל הושם במעצר פתוח בהוראת בית דין צבאי (אף אם התיק העיקרי בעניינו נסגר או נותב לדין משמעתי) – תיוחס לחייל עבירה של הפרת הוראה חוקית לפי סעיף 287(א) לחוק העונשין, כאמור בסעיף 2.4.1 לעיל, בדרך של תיקון כתב האישום המקורי, ייחוס עבירה נוספת מלכתחילה או הגשת כתב אישום נפרד, לפי העניין;

6.2. במקרה בו החייל הושם במעצר פתוח בהוראה של קצין מצ"ח, והוחלט לא להגיש נגד החייל כתב אישום בגין העבירה מושא המעצר הפתוח – יורה הפרקליט על העמדתו לדין משמעתי בגין עבירה של אי-קיום פקודה לפי סעיף 123 לחש"ץ;

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: ינואר 2021	הצבאית הראשית

6.3. בנוסף, ישקול הפרקליט לייחס לחייל עבירה של היעדר משירות שלא ברשות לפי 94 לחש"פ בגין ההיעדרות מהמעצר הפתוח, אף אם משך היעדרותו אינו עומד ברף ההעמדה לדין הקבוע בהנחיית תצ"ר 2.14 "היעדר מן השירות שלא ברשות, עריקה וניתוק קשר"; בהחלטתו, יתחשב הפרקליט בנסיבות המקרה, ובהן משך היעדרות החייל (ככלל, נכון להעמידו לדין בגין ההיעדרות כאשר היא עולה על 30 ימים), האם הושם במעצר פתוח בהוראת בית דין צבאי או בהוראת קצין מצ"ח, האם היעדרותו הסתיימה בהתייצבותו היזומה או במעצרו, וכן ישקול את הנסיבות המנויות בסעיף 7 להלן.

7. תיקון של אחד מסעיפי האישום המפורטים לעיל לסעיף אישום שאינו נושא רישום פלילי, ייעשה באישור פרקליט בלבד ובמקרים חריגים. בהקשר זה יש לשקול, בין השאר, את הנתונים הבאים:
- 7.1. המניע לבריחה ממשמורת;
 - 7.2. מהות הבריחה;
 - 7.3. התחכום והאמצעים אשר נלוו לביצוע הבריחה;
 - 7.4. נזק אגבי אשר נגרם או עלול היה להיגרם במהלכה;
 - 7.5. החטאת אחרים לשם ביצועה.
8. ככל שמדובר במקרה שאינו מעורר היבטים לחומרה, יש לבחון האם ניתן להסתפק בהליך משמעותי.

מדיניות מעצר

9. העבירות בהן עוסקת הנחיה זו מקימות מטבען חשש ממשי להימלטות החייל מאימת הדין, אשר יובא לידי ביטוי באופן המפורט להלן.
- 9.1. יש לעתור למעצר סגור במקרים הבאים:
- 9.1.1. כאשר מיוחסת עבירה של בריחה ממשמורת, בריחה או סיוע לבריחה, באחד המקרים המנויים בסעיפים 2.1-2.3 לעיל, או הפרת הוראת חוקית, בנסיבות המתוארות בסעיף 2.4.1 לעיל;
 - 9.1.2. כאשר מדובר בהימלטות ממעצר ממשי או פתוח בו היה נתון החייל במסגרת תיק אחר.
 - 9.2. מקום בו מתקיימים אחד או יותר מאלו, בנוגע למעשה בריחה כאמור בסעיף 8.1 לעיל, יש לבחון האם ניתן בנסיבות העניין, להסתפק במעצרו הפתוח של החייל:
 - 9.2.1. כאשר לביצוע מעשה הבריחה לא נלוות עבירות נוספות, מלבד העבירות נושא התיק הקודם, וכל עוד החייל אינו נתון במעצר ממשי או "פתוח" בגין עבירות אלו;
 - 9.2.2. החייל הסגיר עצמו תוך פרק זמן קצר לידי רשויות הצבא.
 - 9.3. ניתן לשקול עתירה למעצר סגור או פתוח, בהתאם לנסיבות המקרה והעניין, גם בהתקיים שני תנאים אלו:
 - 9.3.1. מיוחסות לחייל עבירה או עבירות אשר מקימות עילת מעצר, אך במידה אשר מצדיקה את מעצרו הפתוח או שאינה מצדיקה כשלעצמה את מעצרו;
 - 9.3.2. מיוחסות לחייל גם עבירה או עבירות מאלו הנדונות בהנחיה זו, ומתקיים הצבר נסיבות המצדיק "עליית מדרגה" בשאלת המעצר (ראו ע"מ 66/12 טור' צדוק נ' התצ"ר).

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: ינואר 2021	הצבאית הראשית

הטיעון לעונש

10. בטיעון לעונש ביחס לעבירות כמפורט לעיל, יש לעתור להשתת מאסר בפועל ההולם את חומרת העבירה ואת צירוף העבירות, ככל שישנו (ראו עניין אל-הוזייל ו-ע/62/13 טור' צרפתי נ' התצ"ר).
11. בנוסף, ככל שביצוע עבירה (או עבירות) כמפורט לעיל הביאו לקטיעת ריצויו של עונש מאסר או מחבוש, או לאי תחילת ריצויו, עמדת התביעה בעת גיבוש הסדר טיעון או בעת טיעון פתוח לעונש, תגלם ריצויו של ימי המאסר או המחבוש שטרם רוצו, **במצטבר** לעונש שיוטל בגין העבירות המיוחסות לחייל.
12. בהתאם לכך, יש לבקש מבית הדין הצבאי להשתמש בסמכותו לפי סעיף 34(ב) לחש"ץ, ולעתור לכך שהחייל ישלים את הנשיאה בעונש **במצטבר** לעונש המאסר בגין העבירה המיוחסת בכתב האישום.
13. ככל שמדובר בחייל המצוי במעצר סגור במסגרת התיק הנוכחי, שיש לראותו כמי שהשלים את ריצויו העונש האמור מאז מועד מעצרו (בשים לב לכך שאותו עונש שב ומתחיל להימנות במועד המעצר בתיק הנוכחי, בהיעדרן של עילות לעכב זאת), כך שאין ניתן לבקש את הפעלת הסמכות האמורה – על התובע לטעון להשתת ענישה אשר תגלם באופן מהותי את שני הרכיבים – יתרת עונש המחבוש לצד הענישה בגין העבירות הנוכחיות.
14. כמו כן, יש לעתור לרכיב ענישה של מאסר מותנה ולפגיעה בדרגה.